

Dr Robert Vannoy , Kings, Wykład 1

© 2012, Dr Robert Vannoy , Dr Perry Phillips i Ted Hildebrandt

Wprowadzenie – autorstwo tytułu i data

Wprowadzanie w kurs

Nie zamierzam robić nic więcej poza przeczytaniem tego dziś wieczorem w ramach tej wprowadzającej części kursu. Chcę to zrobić w przypadku ulotek, ponieważ niektóre z nich są nieco skomplikowane i pomyślałem, że prawdopodobnie łatwiej będzie ci mieć je w formie pisemnej, niż próbować robić notatki. Kiedy już przejdziemy do samej Księgi Królewskiej i jej treści, nie zamierzam tego robić i będziesz musiał polegać na własnych notatkach. Ale dla tego materiału wprowadzającego dałem wam ulotkę.

A. Tytuł: Królowie

Pierwszą rzeczą, którą chciałem omówić, jest nazwa. Hebrajski tytuł to „Malakim”, co oznacza „Królowie”. Nie ma dowodów na to, że księga w tekście hebrajskim była podzielona na dwie części aż do wydania Biblii Hebrajskiej opublikowanej przez Daniela Bomberga w latach 1516-1517 w Wenecji. Podział księgi na dwie części wprowadziła Septuaginta. To greckie tłumaczenie Starego Testamentu, które łączy Księgę Królów i Samuela w jedno wielkie dzieło historyczne zatytułowane „Pierwsza, druga, trzecia, czwarta księga królów” lub „Królestwa”. Hieronim zmienił to w Wulgacie na „Jeden, dwa, trzy, czterech królów”. Podział materiału na dwie części utrzymał się do chwili obecnej, zarówno w hebrajskich, jak i nowożytnych wydaniach Biblii. Myślę, że warto o tym wiedzieć, zwłaszcza że można spotkać się z odniesieniem do „Jeden, dwa, trzy, cztery króle” – takiego tytułu użył Hieronim w Wulgacie. W tradycji rzymskokatolickiej tytuły te są nadal używane, więc możesz zajrzeć do komentarza lub kiedyś podczas czytania natknąć się na odniesienie do „Trzech Króli” i zastanawiać się, co to jest. „Trzej Królowie” to to samo, co nasza 1. Królewska, ponieważ, jak widać, w Wulgacie Samuel był nazywany Pierwszym i

Drugim Królem, a następnie królowie nazywani byli Trzecim i Czwartym Królem, ponieważ w Wulgacie Samuel i Królowie byli w pewnym sensie używani jako jednostka : Jeden dwa trzy cztery.

W tradycji hebrajskiej księgi Samuela nazywane są Samuelem, a królowie nazywani są królami i właśnie tym się kierujemy. Ale pierwotnie obie te książki stanowiły jedną całość. Jest jedna księga Samuela i jedna księga królewska. Podziału na dwie części dokonano jedynie w Septuagincie, ale potem, za pośrednictwem Septuaginty, powróciliśmy do późniejszych wydań tekstów hebrajskich, tak że w naszym obecnym tekście hebrajskim znajdują się dwie księgi Królewskie i dwie księgi Samuela. Ale to naprawdę nie było oryginalne.

Jasne jest jednak, że materiał obu ksiąg stanowi pierwotną jedność. Podział następuje w dość arbitralnym, choć właściwym miejscu, po śmierci Achaba w 1 Królów 22:37 i Jehoszafata w 22:30. Ahab był królem na północy, a Jehoszafat królem na południu. Śmierć dwóch głównych królów pojawia się dokładnie w ostatnim rozdziale Pierwszej Księgi Królewskiej, więc jest to odpowiednie miejsce. Ale pozwala, aby opis panowania izraelskiego Ochazjasza, czyli 22:51-53, pokrywał się z końcem Pierwszej Królowej i początkiem Drugiej Królowej. To samo odnosi się do Eliasza, którego życie opisane jest w 1 Księdze Królewskiej, ale którego przeniesienie do nieba jest opisane w 2 Księdze Królewskiej. Podział jest więc nieco arbitralny, ale w rozsądnie odpowiednim miejscu.

Księga ta, rozpatrywana jako całość, zajmuje dobrze określone miejsce w kanonie Starego Testamentu wśród dawnych proroków. „Byli prorocy”: to tradycyjna żydowska nomenklatura lub określenie tego, co zwykle nazywamy księgami historycznymi. Jednak dawni prorocy, Jozue, sędziowie, Samuel i królowie wspólnie opisują historię przedwygnanego Izraela w Kanaanie. Rozpoczęły się po śmierci Mojżesza i zakończyły się śmiercią Nabuchodonozora, którego następcą został Zły- Merodach , który położył kres niepodległości Izraela. Kings opisuje koniec panowania Dawida, Wielką Brytanię pod rządami Salomona

i podzielone królestwo w całości.

B. Treść ogólna – struktura potrójna

W porządku, B to: „Treść ogólna”. Księga Królewska opisuje ostatni okres w historii Izraela przed wygnaniem. Rozpoczyna się śmiercią Dawida i dzieli się w naturalny sposób na trzy główne części. Trzy sekcje to: 1 Król. 1-11, który opisuje panowanie Salomona, pod którym zjednoczone są królestwa Izraela i Judy. Po drugie, 1 Król. 12 - 2 Król. 17 przedstawiają historię Podzielonego Królestwa aż do upadku Izraela, czyli Królestwa Północnego wraz ze zdobyciem Samarii przez Asyryjczyków. To trwa od 1 Król. 12 do 2 Król. 17 – druga główna część. Trzeci to 2 Król. 18-25, gdzie mamy Królestwo Judy aż do zniszczenia Jerozolimy z dwoma dodatkami dotyczącymi Gedeliasza (2 Król. 25:22-26) i Jehojachina (2 Król. 22:25, 27-30). Kiedy mówię królestwo Judy *aż do* zniszczenia Jerozolimy, mam na myśli królestwo Judy po upadku Samarii na północy aż do końca, od 722-721 p.n.e. do 586 p.n.e. Oto trzy główne Sekcje.

W drugiej części historia obu królestw nie jest przedstawiona w odrębnych narracjach, ale raczej w sposób równoległy. Począwszy od Jeroboama I, stosowaną techniką jest opisanie panowania i działalności określonego króla, a następnie przejście do wszystkich królów w innych królestwach, które były z nim współczesne, a następnie powtarzanie w tę i z powrotem w ten sposób.

Kompozycję księgi charakteryzuje ułożenie opisu każdego króla w ramach formuły wstępnej i końcowej. Formuła wprowadzająca zawiera zwykle sześć następujących elementów: wiek sukcesji, długość panowania, miejsce panowania, imię matki, ocenę panowania i synchronizację. Oznacza to, że zaczął panować w takim a takim roku króla w drugim królestwie. Synchronizuje się z tym. Formuła końcowa zawiera zwykle źródło uzupełniające, np.: „Pozostałe akty tego a tego można przeczytać gdzie indziej”. Ogłoszenie o śmierci, miejsce pochówku, imię i nazwisko następcy.

1. Wstępne formuły ramowe dla każdego króla

Przykładem takich ram jest Roboam w 1 Królów 14:21: Miał czterdzieści jeden lat, gdy został królem, panował siedemnaście lat w Jerozolimie, jego matka miała na imię Naama, była Ammonitką. W 14:29-31 czytamy: „Czyż pozostałe wydarzenia za panowania Roboama i wszystko, czego dokonał, nie są zapisane w Księdze Kronik Królów Judy? I Roboam spoczął ze swoimi ojcami i został pochowany wraz z nimi w mieście Dawida. A jego syn, Abiasz, został po nim królem”. Jak więc widzisz, tego rodzaju formuły na początku i na końcu panowania są dość standardowe przez cały czas dla każdego z królów. Nie wszystkie zawierają wszystkie te elementy, ale zazwyczaj zawierają ich całkiem sporo.

Począwszy od Abijasza, do formuły wprowadzającej zostaje wprowadzony kolejny element, a mianowicie synchronizacja z panowaniem innego królestwa. 1 Królów 15:1: Abiasz był drugim królem na południu; Roboam był pierwszy, potem Abiasz. O Abijaszu powiedziano: „W 18^{roku} panowania Jeroboama, syna Nebata, Abiasz został królem Judy”. To twoja pierwsza synchronizacja. Jeroboam był pierwszym królem północy, a w 18^{roku} swego panowania Abiasz zaczyna królować na południu. Z Nadabem z Izraela w 1 Król. 15:28 i Asą z Judy, 1 Król. 16:10-11, rok śmierci

Ela również jest zsynchronizowany. 2. Ocena każdego króla Najważniejszym elementem formuły wprowadzającej i końcowej jest jednak osąd, czyli ocena króla według kryterium tego, czy był on wierny Panu i przymierzu, czy nie, czy też nie. popadł w bałwochwalstwo. Ponieważ wszyscy królowie Izraela, czyli Królestwa Północnego, uczestniczyli w kulcie cielca w Betel i Dan, mówi się, że wszyscy „szli drogą Jeroboama, syna Nebata, który doprowadził Izraela do grzechu” – 1 Król. 15:34. Tylko w przypadku Jorama (2 Królów 3:2) i Hoszei (2 Królów 17:2) wyrok zawiera pewne pochwały. To samo widzisz z królami

północy, ponieważ zaraz po podziale królestw Jeroboam umieścił te cielece w Betel i Dan, ale ci królowie z północy, wszyscy szli drogą Jeroboama, syna Nebata, w bałwochwalczym grzechu.

Ocena królów judzkich jest nieco bardziej zniuansowana, ale nawet jeśli w ich działalności ogólnie rzecz biorąc są rzeczy, które cieszą się aprobatą, pozostaje faktem, że nie usunęli oni wyżyn. Bezwarunkowe pochwały kierowane są jedynie do Ezechiasza i Jozjasza – 2 Królów 18:24, 2 Królów 22:3 i 23:8.

Pięciu królów otrzymuje kwalifikowaną aprobatę: Asa, Jehoszafat, Jehoasz, Azariasz i Jotam. Mówi się, że w przypadku tych pięciu królów byli to w zasadzie dobrzy królowie, ale nie usunęli wyżyn. Więc jest ta kwalifikacja. Jeśli spojrzysz na te teksty, zobaczysz to. Największą dezaprobatę budzi Achab z Królestwa Północnego 1 Król. 16:29-34 i Manasses na południu, 2 Król. 21.

3. Debata na temat datowania wzorów Są to wzory, które wprowadzają i kończą opisy panowania różnych królów. Powszechnie przyjmuje się, że te ramowe formuły są dziełem samego autora, mimo że szczegóły zawartych w nich informacji mógł on zaczerpnąć z archiwów sądowych. Istnieją jednak różnice zdań co do czasu ich powstania. Spójrz na *Uberlicha Geschichte* 1943.” *Studium historyczne* „To tradycje ” autorstwa Martina Notha . Tłumaczenie na język angielski to *Historia Deuteronomistyczna* , zostało przetłumaczone w 1981 roku. Jest to bardzo wpływowe dzieło. Martin Noth sugeruje, że te formuły wprowadzające i końcowe są najnowszym materiałem Księgi Królewskiej i stanowią ostateczne ramy, w których osadzono wcześniejszy materiał.

Z drugiej strony Alfred Jepsen w *The Sources of the Books of Kings* , 1956, zajmuje dokładnie odmienne stanowisko. Mówi, że materiał ramowy to najstarszy materiał obecnej Księgi Królewskiej i wywodzi się z tego, co nazywa „synchroniczną kroniką” Izraela i Judy, obejmującą materiał z kronik obu królestw. Przypisuje jego skład kapłanowi żyjącemu mniej więcej pod koniec okresu Podzielonego Królestwa. Dało to strukturę, w którą późniejsi redaktorzy

wstawiali wszelkiego rodzaju materiały z innych źródeł. Jepson uważa tę kronikę za rdzeń obecnej Księgi Królewskiej, zawierającej w skondensowanej formie historię obu królestw aż do czasów Ezechiasza. Bardziej szczegółowe omówienie tego zaprowadziłoby nas za daleko na manowce. Nie chcę się za bardzo angażować w takie sprawy.

4. Bliższa dywizja – Wielka Brytania – 1 Król. 1-11

Kiedy przyjrzymy się bliżej pierwszemu głównemu podziałowi, 1 Królów 1-11, zauważymy, że dzieli się on na materiał wprowadzający, rozdziały 1 i 2 oraz rozdział 11 podsumowujący. Pomiedzy tymi dwiema sekcjami, rozdziały 3-10, ze środkiem na literę „A” Mądrość Salomona, rozdziały 3 i 4. „B” to budowa świątyni i pałacu, rozdziały 5-9; oraz „C” jego dobrobyt i bogactwo, rozdział 10. Czytelnik od razu zauważa, że autor tak ułożył ten materiał, aby w ostatnim rozdziale umieścić ciemną stronę życia i działalności Salomona. Układ ten nie jest ściśle chronologiczny, co widać zwłaszcza w 11:14 i nast. które w większości odnoszą się do wydarzeń znacznie wcześniejszych niż poprzednie i następne wersety. Cóż, taka jest struktura pierwszej części. 1 Królewska 1-11 dotyczy Salomona i końca Wielkiej Brytanii.

5. Druga dywizja – 1 Królewska 12-2 Królewska 17 – Podzielone Królestwo

Drugi główny rozdział, 1 Król. 12 – 2 Król. 17, zawiera historię okresu Podzielonego Królestwa. Trwa od śmierci Salomona do wygnania asyryjskiego w Królestwie Północnym w 722 rpn. Jest to zdecydowanie największa z trzech części. Podział tego materiału na, rzekłbym, podrozdziały, jest znacznie trudniejszy niż w przypadku materiału dotyczącego panowania Salomona. W pierwszej części występuje jeden król w ciągu około 40 lat historii. Drugi główny dział, 1 Król. 12 – 2 Król. 17, zawiera historię Podzielonego Królestwa od śmierci Salomona do upadku Samarii. W drugiej części znajduje się wielu królów w obu królestwach i ponad 200 lat historii.

Tylko w jednym przypadku mamy do czynienia z jednoczesną sukcesją w obu królestwach. Głównie wtedy, gdy Jehu zabił tego samego dnia Jorama z Izraela i Ochozjasza z Judy. 2 Królów 9:21-28. Rewolucja Jehu stanowi zatem jeden główny punkt podziału tej części, 2 Królów 9. Zobacz zarys części 2 i 3.

Pytanie jak dalej podzielić materiał. Oto coś zupełnie innego, co wymaga naszej uwagi. W dużej części pozostałego materiału prorocy Eliasza i Elizeusz zajmują dominujące miejsce. Ci dwaj mężczyźni stanowią punkt odniesienia dla wielu narracji. Czasy Eliasza rozpoczynają się od 1 Królów 17:1, a czasy Elizeusza to 2 Królów 2:1. To daje nam trzy główne punkty orientacyjne dla 1 Królów 12 – 2 Królów 17. 1) 1 Królów 17, Eliasza; 2) 2 Królów 2:1, Elizeusz; 3) 2 Król. 9, Jehu. Są to trzy podziały 1 Królów 12 - 2 Królów 17.

Spróbuj to rozbić, jest to dość trudne ze względu na całą synchronizację, zasady królów na północy i królów na południu. Ale myślę, że można powiedzieć, że można powiesić trzy rzeczy: 1 Król. 17 to Eliasza, 2 Król. 2 to Elizeusz i 2 Król. 9 to Jehu. Jehu jest postacią znaczącą. Zatem te podziały wyznaczają główne punkty podziału.

W odniesieniu do czasów poprzedzających Eliasza właściwym punktem podziału jest zakończenie 14 rozdziału 1 Królów. Rozdziały 12–14 omawiają historię Jeroboama I i Roboama, dwóch pierwszych władców Podzielonego Królestwa. Rozdziały 15-16 opisują obu ich następców aż do czasu pierwszego pojawienia się Eliasza. W rozdziałach 17-19 głównym tematem jest Eliasza. Rozdział 20-2 Księga Królewska 1 zawiera historie o Eliaszu przeplatane opowieściami o wojnach Achaba z Syryjczykami z Damaszku. 2 Król. 2-8 skupia się wokół służby Elizeusza, a 2 Król. 9-10 opisuje rewolucję Jehu.

6. Ostatnie dni Judy – 2 Król. 18-25 2 Król. 11-14 dotyczą panowania Joasza i Amazjasza w Judzie oraz współczesnych królów Izraela. 2 Król. 15-17 dotyczą ostatnich dni północnego królestwa i współczesnych królów Judy.

Ostatnia większa część, 2 Król. 18-25, dotyczy ostatnich dni Królestwa

Judy, począwszy od panowania Ezechiasza, aż do znaczących okresów panowania Manassesza i Jozjasza. OK, tyle o treści ogólnej. To daje ci pewne wyobrażenie o materiale zawartym w 1 i 2 Księdze Królewskiej.

C. Autorstwo i źródła 1. Jeremiasz i in.

„C” to „Autorstwo i źródła”. Po pierwsze, autorstwo. Kwestia tego, kto napisał 1 i 2 Księgę Królewską, od dawna jest przedmiotem dyskusji i niewiele jest solidnych dowodów uzasadniających podstawę do wyciągnięcia wniosków. W Misznie Jeremiaszowi przypisuje się autorstwo 1 i 2 Księgi Królewskiej. Choć nie jest to niemożliwe, wydaje się jednak wysoce nieprawdopodobne. Niewielu, jeśli w ogóle, współczesnych uczonych uznaje to za wiarygodną tradycję. Chociaż Gleason Archer w swoim *Wprowadzeniu* uważa za możliwe, że Jeremiasz był autorem wszystkich rozdziałów z wyjątkiem ostatniego, co jest interesujące. Ktokolwiek to napisał, musiał znaleźć źródło w ostatnim wydarzeniu z Księgi Królewskiej, czyli śmierci Jehojachina, 2 Król. 25:27-30. Choć jego śmierć nie jest wyraźnie wymieniona, tekst mówi o zaopatrzeniu stołu królewskiego tak długo, jak długo żył. Jak długo żył, nie wiemy. Wiemy, że Jehojachin został zwolniony z więzienia w 37. ^{roku} wygnania, w roku, w którym Evilmerodach zastąpił Nabuchodonozora na stanowisku króla w Babilonie. Jest rok 562 p.n.e., czyli około 25 lat po upadku Jerozolimy, 2 Król. 25:27. Patrzysz na 2 Królów 25:27 i czytasz: „W 37 ^{roku} wygnania Jehojachina, króla Judy, w roku Złego-Merodacha został królem Babilonu, uwolnił Jehojachina z więzienia 27 ^{-go} dnia 12 ^{-ty} miesiąc. Przemówił do niego życzliwie i dał mu zaszczytne miejsce wyższe niż inni królowie, którzy byli z nim w Babilonie. Zatem Jehojachin odłożył swoje więzienne ubranie i przez resztę życia regularnie jadał przy stole królewskim. Dzień po dniu król zapewniał Jehojachinowi stałą pensję, dopóki żył”. To jest 37 ^{rok} jego wygnania, czyli 562 p.n.e

Wiemy również, że Jeremiasz został powołany na proroka w 13 ^{roku} panowania króla Jozjasza. W Księdze Jeremiasza 1:2 czytamy: „Słowo Pana

doszło do niego w 13^{roku} panowania Jozjasza, syna Amona, króla judzkiego”. Kiedy był jeszcze bardzo młody, Jeremiasz mówi: „Jestem tylko dzieckiem” w Księdze Jeremiasza 1:6. Jozjasz zaczął panować w roku 640 p.n.e. Jeśli założymy, że Jeremiasz miał 20 lat, kiedy został powołany na proroka, to w chwili uwolnienia Jehojachina miałby 85 lat. Widzicie, 640 p.n.e. to 13^{rok} Jozjasza. Gdyby Jeremiasz miał wtedy 20 lat, urodziłby się w roku 647 p.n.e. A jeśli porównać rok 647 z rokiem 562, czyli rokiem, w którym nastąpiło uwolnienie Jehojachina, co oznaczałoby, że Jeremiasz miał 85 lat w momencie, w którym Jehojachin zostaje uwolniony. Jeśli dodamy jeszcze pięć lat, podczas których Jehojachin cieszył się nowym statusem i został tam zwolniony z więzienia, otrzymamy około 90 lat Jeremiasza.

Chociaż nie jest niemożliwe, aby Jeremiasz żył tak długo i napisał 1 i 2 Księgę Królewską, z różnych powodów nie wydaje się to prawdopodobne. Po pierwsze, EJ Young wskazuje na to w swoim *Wprowadzeniu*, strona 188, że wydaje się prawdopodobne, że relacja o deportacji i uwięzieniu Jehojachina została spisana w Babilonie, lecz Jeremiasz został zabrany do Egiptu. Pamiętajcie, że po zdobyciu Jerozolimy Jeremiasz udał się do Egiptu – Jeremiasz 43:1-8. Po drugie, ostatni rozdział Jeremiasza, rozdział 52, jest bardzo podobny do 2 Królów 24:18-25, 30, ale w Księdze Jeremiasza 51:64 czytamy: „Na tym kończą się słowa Jeremiasza”. Widzicie, ostatnie zdanie tego rozdziału brzmi: „w tym miejscu kończą się słowa Jeremiasza”, a w rozdziale 52 znajduje się opis upadku Jerozolimy, który jest bardzo podobny do tego, co znajduje się w Księdze Królewskiej. Wygląda na to, że Jeremiasz 52 i 2 Królów 24:18-25, 30 pochodzą ze wspólnego źródła, które nie zostało napisane przez Jeremiasza. Istnieją drobne różnice werbalne w obu relacjach. Archer, który opowiada się za autorstwem Jeremiasza, znajduje na to dowód w fakcie, że Jeremiasz nie jest wspomniany w 1 i 2 Księdze Królewskiej. Myślę, że czuje, że Jeremiasz nie zwróciłby na siebie uwagi jako na autora, dlatego wyklucza wszelkie odniesienia do siebie, co wskazuje, że to on jest pisarzem. Jest to jednak argument wynikający z milczenia,

który nie jest przekonujący. Pominęto także imiona innych proroków . Na przykład Ezechiel, który został wzięty do niewoli w tym samym czasie co Jehojachin. Jonasz jest wspomniany w 2 Królów 14:25. Zatem niektórzy prorocy są wspomniani, ale niektórzy nie; więc nie sędzę, że można wyciągnąć zbyt wiele wniosków z faktu, że Jeremiasz nie jest wspomniany jako dowód na to, że jest autorem. Nie ma więc twardych dowodów potwierdzających, że Jeremiasz jest autorem Księgi Królewskiej.

2. Literacko-krytyczne wydania deuteronomistyczne Królów

Wśród szkół krytycznoliterackich są tacy, którzy próbowali znaleźć źródła JEDP rozciągające się na Jozuego, Sędziów, Samuela i dalej na Królów. Dziś cieszy się to niewielkim zainteresowaniem, chociaż Otto Eissfeldt jest zwolennikiem tego poglądu. Ten materiał sprzed Deuteronomistycznego jest następnie uważany za przebudowany i dodany przez redaktora lub redaktorów Deuteronomistycznych. Ogólnie przyjęta krytyczna koncepcja jest taka, że istniały dwa deuteronomistyczne wydania Księgi Królewskiej. Jedna z około 600 rpne, różnie postrzegana jako krótko przed lub wkrótce po śmierci Jozjasza, a następnie rewizja z wydaniem powstałym na wygnaniu do 550 rpne. Pogląd ten wymaga szerokiego oddzielenia materiału oryginalnego od późniejszych interpretacji, których szczegółów nie możemy podać omów tutaj. Jako RK Harrison *Stary Testament We wstępie* zauważono: „Stopień rozbieżności pomiędzy zwolennikami postulatu dwóch redaktorów Deuteronomii wskazuje na zasadniczą słabość tej teorii” (s. 731). Kwestia ta wywołała ogromny spór w literaturze. Analizując Królów, krytycy starają się oddzielić materiał oryginalny od późniejszej redakcji Deuteronomii. Jaki jest materiał bardziej oryginalny i zakładając, że istniały dwie edycje tej deuteronomistycznej redakcji materiału i oddzielenia pierwszego od drugiego, jest to naprawdę niezwykle złożony materiał z wieloma rozbieżnościami. Każdy, kto pisze na ten temat książkę, wyciąga inne wnioski co do tego, w jaki sposób każdy fragment jest identyfikowany jako jaki. Wydaje mi

się, że autorem był ktoś z linii proroków. Nie znamy autora; autor jest anonimowy, ale dokładnie tak postępowali prorocy. Kings to naprawdę prorocza interpretacja historii. I wygląda na to, że musiał istnieć prorok, który zebrał ten materiał w całość, ale nie wiemy tylko kto.

Najbardziej dominującą i aktualną koncepcją dotyczącą autorstwa jest teoria historii Deuteronomic Martina Notha . Zobacz Martina Notha *Deuteronomic History* opublikowano w języku angielskim w 1981 r. Według Notha , deuteronomiczno-historyczny kolektyw starożytnych przesłał materiał dla królów i ułożył go zgodnie z zasadami deuteronomistycznej teologii historii. Jego zdaniem cały zbiór materiałów od Powtórzonego Prawa do 2 Królów miał tylko jednego autora. Widzicie, to naprawdę opiera się na starym poglądzie Wellhausena, że Księga Przymierza znaleziona w świątyni za czasów Jozjasza była Księgą Powtórzonego Prawa. W dużej mierze został zignorowany lub utracony. Ale nie tylko to, został skomponowany w czasach Jozjasza, próbując scentralizować kult w Jerozolimie. Księga Powtórzonego Prawa nie istniała aż do czasów Jozjasza. W każdym razie historyk deuteronomistyczny dodał, zdaniem Notha , Powtórzonego Prawa 1-4 jako wprowadzenie do całej swojej historii, a także Powtórzonego Prawa 29-30. Skompilował także księgi Jozuego, Sędziów, Samuela i Królów jako prezentację teologiczną, w której kierowano się ideałami materiałów z Księgi Powtórzonego Prawa. Oznacza to, że w przypadku Notha 1 i 2 Księga Królewska była dziełem jednego autora żyjącego w okresie wygnania. Autor ten wykorzystał różne tradycje i źródła, którymi dysponował, aby przedstawić historię Okresu Monarchii w istnieniu Izraela jako narodu zgodnie z perspektywą Deuteronomistyczną. Zdaniem Notha ramy 1 i 2 Księgi Królewskiej powstały w tym samym czasie, gdy materiał narracyjny został uformowany w jednolitą kompozycję. Autor frameworka jest tożsamy z autorem/redaktorem materiału narracyjnego. Praca jest starannie zaplanowanym traktatem, napisanym ręką jednego autora.

Pod tym względem nie ma z tym żadnego problemu. Inne aspekty tej teorii

wiążą się z wieloma problemami, ale przynajmniej on widzi jednolity plan książki. I widzi w tej księdze wpływ Powtórzonego Prawa. Wśród dzisiejszych krytycznych uczonych panuje powszechna zgoda co do tego, że 1 i 2 Księga Królewska to dzieło historyczne regulowane przez Deuteronomiczny punkt widzenia, za pomocą którego oceniane są działania różnych królów Izraela i Judy.

3. Omówienie deuteronomistycznego podejścia krytycznego i odpowiedzi

Vannoya Chociaż możemy zgodzić się z taką charakterystyką tej księgi, warto pamiętać o rozróżnieniu, gdy używamy terminów „deuteronomistyczny” lub „Deuteronomiczny”. W kręgach krytycznych termin ten opiera się zwykle na założeniu, że Księga Powtórzonego Prawa powstała na krótko przed reformacją za panowania Jozjasza i zapewniła podstawę tej reformacji. Idee Powtórzonego Prawa uważane są za nowe i rewolucyjne, a idee powstały w Izraelu dość późno w okresie monarchicznym. Czasy Jozjasza przypadają na krótko przed końcem Królestwa Południowego, czyli w roku 586 p.n.e. Istnieją oczywiście poważne zastrzeżenia co do takiego punktu widzenia. Nacisk w Księdze Powtórzonego Prawa na posłuszeństwo prawu i wynikające z tego błogosławieństwo lub przekleństwo nie ma jedynie charakteru Deuteronomicznego, ale ma charakter przymierza w Księdze Wyjścia i Kapłańskiej, w takim samym stopniu jak w Księdze Powtórzonego Prawa. Oczywiście ci krytyczni uczeni powiedzieliby, że Księga Wyjścia i Księga Kapłańska powstały w większości później, czyli przed wygnaniem. Sprawa staje się bardzo skomplikowana, jeśli nie zaakceptujemy materiału biblijnego, jaki jest nam przedstawiany, z Księgą Wyjścia, Księgą Kapłańską i Powtórzonym Prawem w wersji pierwotnie pochodzącej z czasów Mojżesza.

Szkoła krytyczna jednak w dużej mierze przywiązuje również wagę do tego, co uważa się za wymóg deuteronomiczny dotyczący centralizacji kultu w Jerozolimie, co wymagało zniszczenia wyżyn w całym kraju. Ten wymóg centralizacji jest rzekomo nauczany w 12. rozdziale Księgi Powtórzonego Prawa i

wszedł w życie około 621 r. p.n.e. Jest to odrębny temat dyskusji, czy 12. rozdział Księgi Powtórzonego Prawa rzeczywiście wymaga jednego sanktuarium, czyli tego, że jedyny legalny kult jest dozwolony przy jednym ołtarzu centralnym i we wszystkich pozostałych ołtarze *same w sobie są* nielegalne. Nie sądzę, że tak mówi Księga Powtórzonego Prawa, ale taki jest pogląd na temat tego podejścia.

Z krytycznego punktu widzenia wymóg ten stał się następnie głównym standardem, według którego oceniano każdego króla. Należy jednak zauważyć, że nie jest tak jasne, że 12 Księga Powtórzonego Prawa wymaga centralizacji kultu. Ponadto, jeśli przyjmie się ogólne krytyczne stanowisko w sprawie Powtórzonego Prawa i daty jego autorstwa, wówczas ocenę wcześniejszych królów według tego późnego standardu należy postrzegać jako sztuczny i zniekształcony sposób oceny ich panowania. Innymi słowy, jeśli Księga Powtórzonego Prawa nie istniała aż do czasów Jozjasza, jak można ocenić panowanie, powiedzmy, Roboama, pierwszego króla Królestwa Południowego, na podstawie Księgi Powtórzonego Prawa, jeśli Księga Powtórzonego Prawa nie istniała w 931 r.pne? Jak można ocenić panowanie Reoboama na podstawie Księgi Powtórzonego Prawa, skoro Księga Powtórzonego Prawa istniała dopiero 300 lat później, w roku 621 p.n.e.?

Tak więc, jeśli przyjmiesz to krytyczne stanowisko i datę 621 w Księdze Powtórzonego Prawa, będziesz musiał postrzegać ocenę wcześniejszych królów według tego późnego standardu jako sztuczny i zniekształcony sposób oceny ich panowania. Należy postrzegać pisarza historycznego deuteronomistycznego jako bardziej zainteresowanego swoją teologią niż faktami historycznymi. Zatem jego pisma stają się historią teologiczną w tym sensie, że jego teologia wymaga zniekształcenia tego, co faktycznie się wydarzyło. Na przykład Wellhausen wygłosił następujące oświadczenie dotyczące podziału królestwa i założenia przez Jeroboama I ośrodków kultu w Betel i Dan: „Z drugiej strony, jeśli chodzi o ich odejście od kultu mojżeszowego obserwowanego w Jerozolimie, najpierw zarzucono przeciwko nim jako grzech tylko przez późniejszych Żydów. Religia nie utrudniała wówczas ich separacji; wręcz przeciwnie, faktycznie sugeruje, że go

promował. Kultu jerozolimskiego nie zaczęto jeszcze uważać za jedyny uprawniony. Za równie słuszne uznano rozwiązanie ustanowione przez Jeroboama w Betel i w Dan. Wizerunki bóstw wystawiono we wszystkich trzech miejscach i w każdym miejscu, gdzie znaleziono dom Boży”. Innymi słowy, rzekomo rzeczywista sytuacja za czasów Jeroboama znacznie różniła się od jej przedstawienia w historii Deuteronomistycznej.

Zmusza to Wellhausena do zakwestionowania aktualności całej historii męża Bożego z Judy, który przemawiał przeciwko ołtarzowi Jeroboama w 1 Król. 13. Widzicie, ten mąż Boży z Judy w 1 Król. 13 odchodzi i potępia ołtarz w Betel. Cóż, jeśli w tym wczesnym okresie nie było żadnej idei centralizacji kultu, co według Wellhausena było wymagane przez Powtórzonego Prawa, które wówczas nie istniało, dlaczego mąż Boży z Judy miałby tam iść i potępiać kult przy ołtarzu w Betel? Cóż, Wellhausen uważa, że tak nie było. Uważa, że to konstrukt z późniejszych czasów, próbujący z czasem ponownie odczytać teologię Powtórzonego Prawa. Ta historia ma zasugerować, że pomysł ten był starożytnym pomysłem, podczas gdy w rzeczywistości tak nie było. Zmusza to Wellhausena do zakwestionowania prawdziwości całej tej historii, co też ma miejsce. Nie sądzi, żeby to kiedykolwiek miało miejsce.

W innym miejscu Wellhausen może powiedzieć o deuteronomistycznej rewizji 1 i 2 Królów: „Ta rewizja, jak się spodziewamy, jest obca materiałom, na których opiera się dzieło, więc stanowi dla nich przemoc”. Mówi o faktach zawartych w księdze, które nie tylko są oceniane, ale także formułowane zgodnie z Jozjańską Księgą Powtórzonego Prawa. Wszystko to miało na celu teologiczne wyjaśnienie ludziom na wygnaniu ich stanu. Oznacza to jednak, że wszędzie tam, gdzie w tekstach sprzed czasów Jozjasza odnajdywano idee i punkty widzenia Deuteronomii, uważano je za wtórne wstawki i zniekształcenia tego, co faktycznie się wydarzyło. To tyle, jeśli chodzi o autorstwo na ten moment. Wrócimy do tego później.

4. Kroniki królów wykorzystane jako źródła

Ponieważ 1 i 2 Księga Królewska obejmuje tak długi okres czasu, można się spodziewać, że autor korzystał z różnych źródeł materiału historycznego, którymi dysponował. Wydaje się, że była to historia królów Izraela i historia królów Judy, często nazywana „księgą kronik królów Izraela” lub księgą kronik królów Judy .”

Spójrz na 1 Królów 14:19. Otrzymujesz to odniesienie, które jest używane dość regularnie. W 1 Królów 14:19 po omówieniu Jeroboama napisano: „Pozostałe wydarzenia z panowania Jeroboama, jego wojny i sposób, w jaki panował, są zapisane w księdze kronik królów izraelskich”. Zatem autor odsyła swoich czytelników do innego źródła, które zapewne było dostępne, gdyby ktoś chciał uzyskać więcej informacji. 1 Królów 15:23 podaje inne źródło : „Jeśli chodzi o pozostałe wydarzenia za panowania Asy, wszystkie jego osiągnięcia, wszystko, czego dokonał, i miasta, które zbudował, są zapisane w księdze kronik królów judzkich”. W 1 i 2 Księdze Królewskiej znajdują się 33 odniesienia do tych dwóch źródeł. Odniesień było całkiem sporo. Kiedy więc dojdiesz do księgi kronik królów Izraela, to będzie północ. Nie może odnosić się do Kronik. Wygląda na to, że istnieją dwa źródła, prawdopodobnie akta sądowe lub coś w tym rodzaju, które były w jakiś sposób przechowywane, były dostępne i znane. W Kronikach jest także wiele źródeł wspomnianych. Możliwe, że autor Kronik miał pewien dostęp do 1 i 2 Księgi Królewskiej – jest to możliwe, ponieważ Księga Kronik została napisana później.

Rodzi się oczywiście pytanie o naturę tych dwóch źródeł. Należy zauważyć, że wzmianki o nich zaczynają się dopiero po podziale królestwa i że prawdopodobnie były to źródła, które rozpoczęły się w tym momencie. Nie jest jednak jasne, czy były to oficjalne kroniki sądowe, czy też jakaś historia spisana przez kogoś, kto miał dostęp do oficjalnych kronik sądowych. Zwolennicy tego ostatniego poglądu twierdzą, że powołanie się na nie zakłada, że były one

dostępne dla każdego, kto chciałby się z nimi zapoznać. Nie można tego powiedzieć o oficjalnych kronikach sądowych. Kto jednak wie, jak łatwo dostępny mógłby być taki materiał? Można też zadać pytanie, czy oficjalne kroniki dworskie zawierały wzmiankę o spisku mającym na celu zdobycie władzy królewskiej. W 1 Królów 16:20 czytamy: „Czyż inne wydarzenia z czasów panowania Zimriego i buntu, którego dopuścił się, nie są zapisane w księgach królów Izraela?” Nie wiemy zbyt wiele o tych źródłach, ale są one wielokrotnie przywoływane.

Do historii Salomona wykorzystano inne źródło, które w 1 Królów 11:41 nazwano „Księgą Kronik Salomona”. Tutaj jeszcze trudniej określić charakter piszącego. Niektórzy mówią, że była to praca czysto pragmatyczna i propagandowa. Inni twierdzą, że była to historia zawierająca wyłącznie polityczny opis panowania Salomona. Inni twierdzą, że miał szerszą treść niż tylko materiał polityczny. Dyskusje na ten temat są długie, ale nie ma podstaw do wyciągnięcia solidnych wniosków. Ale istnieje inne źródło, Księga Roczników Salomona, o której mowa w 1 Królów 11:41. Jest wysoce prawdopodobne, że autor Królów miał dostęp do innych źródeł, o których konkretnie nie wspomina. Dzieje się tak zwłaszcza w przypadku materiałów zawartych w Księdze Królewskiej, których nie można by się spodziewać na podstawie kronik dworskich, jak na przykład obszerne narracje dotyczące proroków Eliasza i Elizeusza. Nie da się ustalić, czy materiał tego rodzaju pochodzi z jakiegoś pojedynczego źródła, czy z różnych oddzielnych relacji proroczych.

Generalnie większość uczonych skłania się ku temu drugiemu stanowisku. HH Rowley określa te źródła jako prorocze biografie. Mówi, ile z nich zostało wykorzystanych, nie możemy powiedzieć. Ale oprócz cykli opowieści dotyczących Eliasza, Elizeusza i Izajasza, historię Micheasza znajdujemy w 1 Królów 22. Wydaje mi się, że poza oficjalnymi kronikami dworskimi autor musiał mieć dostęp do jakiegoś materiału, który dotyczył Eliasza i tych proroków, i wykorzystaliśmy cały ten materiał, pisząc tę książkę. Nie mamy jednak zbyt wielu

twardych dowodów, aby dokładnie wiedzieć, jakie to były źródła i ile ich było.

3. Data powstania

Po trzecie, data powstania. Musiało zostać napisane po ogłoszeniu uwolnienia Jehojachina z więzienia w Babilonie i co za tym idzie, jego honorowego stanowiska w Babilonie aż do śmierci. Nie znamy daty śmierci Jehojachina. W każdym razie miało to miejsce po śmierci Nabuchodonozora i po wstąpieniu na tron Evilmerodacha, około 562 roku p.n.e. Zatem kiedyś, prawdopodobnie niedługo po roku 562, najwcześniej można było napisać księgę, ponieważ zawiera ona to materiał.

Istnieją jednak względy, które skłoniły niektórych do uznania ostatecznego materiału zawartego w książce za dodany do wcześniejszej oryginalnej kompozycji. W wielu przypadkach mówi się, że pewne rzeczy z okresu przed wygnaniem istnieją „do dziś”. Niektórzy uważają, że wskazuje to na kompozycję powstałą w czasach przed wygnaniem. Na przykład w 1 Królów 8:8 czytamy o drążkach, które służyły do noszenia arki. Te drążki były tak długie, że ich końce można było zobaczyć ze świętego miejsca przed wewnętrznym sanktuarium, ale nie na zewnątrz świętego miejsca, oraz „Są tam do dziś”. Zobacz, co jest powiedziane w 1 Król. 8:8. Po zniszczeniu świątyni i utracie arki już tak nie było.

W 1 Księdze Królewskiej 9:20-21 czytamy, że Salomon powołał do niewoli ludy pozostawione przez Hetytów, Amorytów, Peryzzytów, Chiwwitów i Jebusytów „tak jak jest to aż do dnia dzisiejszego”. Z natury rzeczy miało to zastosowanie tak długo, jak długo istniało królestwo Judy. Stwierdzenia zawarte w 1 Królów 12:19, że Izrael buntował się przeciwko domowi Dawida „aż do dnia dzisiejszego” oraz w 2 Królów 8:22, że Edom buntował się przeciwko Judzie „aż do dnia dzisiejszego”, zakładały dalsze istnienie Królestwa Judy. Inne podobne odniesienia są mniej problematyczne, niemniej jednak zebrane razem wydają się lepiej pasować do pisarza, który żył w Palestynie w czasach przed wygnaniem, niż do pisarza, który żył w Babilonie w okresie po wygnaniu.

Jeśli zaakceptuje się możliwość pracy przed wygnaniem, dodanej w czasie po wygnaniu, to pojawia się pytanie, kiedy powstała praca przed wygnaniem? Kiedy zauważymy, że wzmianka o źródle, czyli Kronikach Królów Judy, jest cytowana w odniesieniu do panowania króla Jehojakima, ale nie ma jej w odniesieniu do jego następców, Jehojachina i Sedekiasza. Zatem istnieje powód, aby przypuszczać, że pierwsza kompozycja powstała w okresie pomiędzy śmiercią Jehojakima a zniszczeniem Jerozolimy w 586 r. p.n.e., czyli w ostatnich latach przed niewolą. Zakończenie jest następnie opisywane jako życie w czasach wygnania. Chociaż jest to możliwy punkt widzenia na temat daty i autorstwa, opiera się on w dużej mierze na stwierdzeniach „do dnia dzisiejszego”. Alternatywą jest uznanie tych stwierdzeń za oryginalne źródło, a nie ostateczną kompilację Kings.

Uwaga 2 Kronik 5:9 w porównaniu z 1 Królów 8:8. W 2 Kronik 5:9 czytamy: „Te drążki były tak długie”, czyli drążki, na których dźwigana jest arka, „że ich końce wystające z arki były widoczne sprzed wewnętrznej świątyni, ale nie spoza Miejsca Świętego, i są tam do dziś.” 1 Królów 8:8: „Te drążki były tak długie, że ich końce było widać ze świętego miejsca przed wewnętrznym sanktuarium, ale nie z zewnątrz świętego miejsca, i stoją tam do dziś”.

Zwróćmy teraz uwagę na porównanie 2 Kronik 5:9 z 1 Królów 8:8. Kroniki z pewnością dotyczyły okresu po wygnaniu. Jednak sformułowanie jest takie samo. Najbardziej prawdopodobnym wyjaśnieniem jest to, że kronikarz po prostu zacytował swoje źródło, czyli 1 Królewską. Dlaczego twórca/autor Królów nie mógł zrobić tego samego ze swoimi źródłami? Załagodziłoby to problem postulowania redagowania wcześniejszej księgi Królewskiej przez wydawcę na wygnaniu i zachowałoby jedność kompozycji jednego autora żyjącego na wygnaniu, korzystającego z różnych źródeł, którymi dysponował. Innymi słowy, stwierdzenia „do dnia dzisiejszego” mogą być stwierdzeniami ze źródła, które autor po prostu cytuje, a nie stwierdzeniami „do dnia dzisiejszego” rozciągającymi się na okres wygnania.

Jeśli tak nie powiesz, to niemal będziesz musiał powiedzieć, że część księgi została napisana przed wygnaniem; ale ta ostatnia sekcja dotyczy uwięzienia i uwolnienia Jehojachina, dodana później przez redaktora. Ale obejściem tego jest ta sugestia. Terminus *ante quem*, przed którym następuje koniec niewoli babilońskiej, rok 539 p.n.e. Nie ma żadnej wzmianki o tym końcu ani żadnej wskazówki, że jest on nieuchronny. Książka musiała zatem osiągnąć swój ostateczny kształt przed tym czasem. Choć jest to argument z milczenia, który często w tym wypadku nie jest przekonujący, powrót z niewoli ma tak ogromne znaczenie, że autor go relacjonujący raczej nie byłby w stanie przemilczeć jego końca, gdyby już nastąpił. Wydaje się całkiem pewne, że końca niewoli nie było jeszcze widać i nic na to nie wskazywało.

Myślę, że zatrzymam się w tym miejscu. Mam kolejną ulotkę, w której mogę pójść nieco dalej z niektórymi materiałami wprowadzającymi, którym przyjrzymy się prawdopodobnie w pierwszej godzinie przyszłego tygodnia, a potem przejdziemy do Księgi Królewskiej.

Przepisane przez Kate Tortland
Szorstki pod redakcją Teda Hildebrandta
Ostateczna edycja: dr Perry Phillips
Z ponowną narracją dr Perry'ego Phillipsa